

سوال: باقی مدتی نے کچھ گھڑے دیں نظام
وج اپنے عہدی سیاسی، سماجی تے
معاشرتی صورت حال نوں جس انداز
وج پیش کیا اے اپنے وچاراں داس میں کرو۔

مدھلی گل:

باقی مدتی مناج پٹوہار دے
وڈے شاعر نیں۔ اوہناں دیں نظام وج
پٹوہاری لہجے دے خال خال پنڈو سماج دی
رسمات دی عکاسی وی کردی اے۔ اوہناں
نے نظام وج مطابق وڈا وی تذکرہ کیا
اے تے وڈے دے وی سیاسی صورتحال
تے سماجی حالات دے دسے نیں۔ کلام وج
لوک گیتاں دے دریغ وی سماج دا عکس لدا
اے۔

give the main heading first.

**(1) نظام وج سماجی بری رسمات
دی تہذیب:**

باقی مدتی پٹوہار اپنے نظام
وج سماج دی رسمات مناج چتر اتے تنقیدی
نگاہ یاوندے نیں۔ اوہناں دے مطابق دھنی نل
داج دیں خال پٹوہاری لہجے عورتی پٹوہاری اے تے
دھنی وی سنگی پٹوہاری اے۔ اوس وی
ماڈل دھنی مدھنی خال ہی داج بنان لکھیاں نیں۔

۱) میڈا داج نہ بنا امیڑے
 میں کوئی پتھر نہ منگی
 تو دتا داج کھلا رہا
 میں اتنی بوساں منگی

(۲) معاشرے دی طبقاتی ونڈ دا ذکر

باقی مادی دیان نظیاں وچ
 معاشرے طور تے پچھن والیاں طبقاتی ونڈاں دا
 عنصر نمایاں ہے۔ جتھے وڈیرے تے زمین
 دار لوک غریباں دا استعمال کردے ہونکہ
 اس تے مالک مالک معائنہ ایس وی سونہ
 یوش توں جین نال جین نیش سی دیندا۔

۲) کون کراہے دلیسی
 پہلی بی آج بندہ ہوئی
 منشی پھان وٹ تے گیا
 تیوں مل نال گھمکھو دیا

(3) وڈیراں دا ظالمانہ برتاؤ

اوس دور دے سیاسی حالات
 وی آج دی کار ای سن جتھے وڈیرے دا
 پتھر پڑھوں آزاد فیرا سی تے لوٹاں دیاں

ماحول دھماکا لگا کر پھٹا سی۔ امداد نہ
 شروع توں عربیاں دی عزت دی پرواہ نہ
 کیتی۔

نہ نکلے وڈے سارے

اس دے آئے تنکے

راہ وچ تھل تے لانی

تھراں توں منگے

تھوں کوئی دوکے

اتھوں مڑ مڑ کے لنگے

(4) نظاں وچ وند دے حالات دا سماجی منظر

باقی مددگار نے اپنی نظاں

وچ وند دے حالات دی دردناک منظر کشی

کیتی اے۔ جیس ویلے ریل گاڑی دی باری

دیکھن پھر پھولن والیاں سماجی ذہانتیاں

دیکھ کے اونیاں دا دل ٹھٹھکتا۔

نہ بدل آں تے جھک جھان پیرے اڈن تے صافے کھان

تھان تک نہ سگان باری وچ بھاتا تھان

گلی گلی نی اٹنی مٹی پھان پھان نہ سگان

باری وچ بھاتا تھان

(۱) مشینی دورِ نال سماجی تبدیلیاں دا ذکر

باقی مددِ حق نے مشینی دور

دے اندازِ نال بیویں والیاں تبدیلیاں

توں انسان دی ہے جیسی نال دلایا اے۔ اوہناں

دے مطابق بندہ دولت دی لالچ وچ رستہ

تے مہیاں دی قدر گھو بٹھا جے۔

۱۔ انج گھڑ گھڑ تے چلن

دل لوچے نال لولا ہویا

خیر وی بھکا بھکا پیسہ نہ رہیا

مل نال گھگھو دھیا

(۶) رومانوی طرزِ وج سماجی بیان

اوہناں دیاں نظاراں وچ سماج

دی رومانوی حقیقتاں توں کنارہ کشی وی

اندی اے۔ کیس طرح محبت دے دھنن لوک

ہر دور وچ بندے نیں تے پیار کرن والیاں

دے درمیان آواز دے

۱۔ آدھو گلابی جی رنگی

میں گلابی رنگ

دوہڑے دلاں نا اتاملنا

تک نہ سکیا جگ

(۶) نظامِ وچ دیہاتی زندگی دی جاتی

باقی مددیتی نال پڑھ دی
زندگی، نال بویٹا لگاؤ سی۔ اوہناں نال
کسٹری دی جھان نال محبت سی تے اپنی
تیراں اتے فخر دی ترقی نال۔

(۷) ایہ نیش مینڈا تیراں
نہ اوہ مینڈا نہ اوہ پوٹے
نہ اوہ گھرے گھرے لوٹے
نہ اوہ گھوڑی جھان
ایہ نیش مینڈا تیراں

(۸) نظامِ وچ ڈرامائی کیفیتاں دے ذریعے معاشرے دی عکاسی

باقی مددیتی نے اپنے کلام
وچ ڈرامائی رنگ دتیا اے تے اوس
دے ذریعے معاشرے دے حالت دسے نیں۔
ٹیویس ٹیش تے گرو لکھن نال ظاہر ہوندا
اے تے فوجی وردی وچ واپس پڑھ اوڈنے
س تے وٹیاں انتظار کردیاں نیں۔

Day: _____

Date: _____

۱۰ اوہ لکھی آئی ہے یک ترو لکھا ہے
اوہ مونہ مٹا ہے کرتا وی تاتی ہے
تہار وی تہا ہے لکھ وی ایا ہے
ایہ مینڈا مایا ہے یس توئی راسی ہے

(۹) پینڈو استعاریاں دے ذریعے معاشرتی ترجائی

ادبیات نے انداز کلام دج
پینڈ دے خالص استعاریاں داوتار ترو
پوٹے سہائی منظر کشی توں کم لیا ہے۔

۱۱ میں کنٹاں دا سہ
تو پیرنی واہ
مینڈا ہے سہرا تے ہل
مینڈا ہے خال خال

۱۲ 'مادی گ'

مینڈا وسیع پیمانے پر
نہل چلاول جس دا شاعر آکھیا ہے
ادبیات نے کج گھڑے دیا ہے
تے "کج گھڑے توں پورے پنجابی
تک دی داستان" آکھیا ہے۔

good effort!!

add a few more arguments to get more marks.